

Gospodarski vestnik

Št. 9.

V Gorici, dne 1. septembra 1924.

Leto II.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via Giosue
Carducci št. 7./1.

Strekelj Josip:

Izobrazba in naš kmet.

Naše gospodarstvo se v zadnjih letih stopoma izboljšuje, vsled česar nam tudi zemlja daje večje pridelke, kakor jih je dajala pred leti. To pa gre počasi, ker konservativen kmet ne zaupa vsaki novotariji, pa naj bo priporočena tudi od priznanega veščaka.

Vzrok nezaupnosti je premajhna izobrazba kmetov in nezadostna priprava kmečkega sina za kmečki stan.

Poglavitno naše orodje je oralo. Pred okoli 50 leti se je v naši deželi vnel boj med starokopitnim lesenim oralom in med novim železnim. Neuki kmetje na eni strani so zagovarjali od častitih pradedov podedovano leseno oralo, napredni gospodarji in kmetijski strokovnjaki pa železno. Dokazi razumnikov z znanstvenega stališča o manjšem trenju pri novodobnem oralu, o boljšem obračanju zemlje, o manjši vprežni moči, itd., niso zalegli. Boj je trajal desetletja na veliko škodo gospodarstva. Le polagoma se je stari plug umaknil novemu.

Taka je bila z vsem drugim orodjem in pripravami v raznih naših kmetijskih panogah.

Prav nič lažje niso prišla v rabo sredstva za zatiranje nastopivših gljivičnih in živalskih škodljivcev na trti in sadnem drevju. Šele, ko so nezaupneži bili teško oškodovani na pridelkih, so se oprijeli priporočenih sredstev in dela. Koliko bogastvo je med tem propadlo, koliko milijonov premoženja je dežela tekom let izgubila, samo vsled pomanjkljivosti izobrazbe in premalega poznanja kmetijskih strok!

Nič boljše ni šlo z našo živinorejo. Kdo se ne spominja razjarjenosti neukih

kmetov, ko je bil izdan deželni zakon o izboljšanju živinoreje, v glavnem o rabi licencovanih bikov? Danes je vihar pojenjal, ker izboljšana pasma boljše polni kmetov mošnjicek.

Zakon o varstvu gozda je nekatere naše ljudi zadel naravnost v srce, ker so se čutili prikrajšani na lastninski pravici. »Kedo je dal oblast in moč gospodi in »šlibarjem«, so rekli, »da ne smemo sekati na svoji zemlji, kakor hočemo in kadar hočemo?« No, sedanji gospodarji so uverjeni, da je ta zakon le v njihovo in splošno gospodarsko korist.

Mnogo zla in največje hudo povzroča kmetijstvu, kakor rečeno, pre mala izobrazba ali celo popolna nevednost gospodarjev.

Človek opazuje krog sebe razne premembe v naravi. Neuki ne more pojmiti teh pojavov in njihovih vzrokov, vsled manjkujoče podlage v izobrazbi. Tak človek gleda, pa ne vidi, sliši pa ne razume, pa tudi tipa, a ne čuti. Vsled prirojene vedoželjnosti si po svoje razlaga naravne sile, kakor se njegovemu srcu in razumu dopadejo.

Dokler nista potem šole prodrla knjiga in časopis med narod, se je ljudstvo zadovoljevalo s podedovano znanostjo, ki je obsegala pravljice in vraže. Te so prenašali od kraja do kraja bearači, potniki in pripovedovali so jih tudi vasovalci in predice. Pravljice so plod nevednosti, domišljavosti in prirojene vedoželjnosti. Najbolj so ugajale našim prednikom take o hudiču, roparjih, krvavem stegnu in enake, da so poslušajočim kosti in mozeg pretresale.

Poleg pravljic se obsegale učenost

naših prednikov še vraže, ki so še danes neukemu ljudstvu nekak barometer, pa v njegovo veliko gospodarsko škodo. Vraže so iznajdba delomrznežev in lenuhov. Saj ni vraže, ki bi vsebovala spodbujanje k pridnosti, delavnosti, varčnosti in takim dobrim delom, nasprotno napeljujejo na lenobo in mirovanje pri delu, na gostije in celo na tatvino. Tako odsvetujejo vraže kmetu ob mladi luni košnjo, saditev in obrezovanje trt in sadnega drevja in sploh vse setve na polju in vrtu. Sv. Martina in Urbana treba gostiti s pečenko in vinom, sicer vino ni vino. Prvi maj je dan dobrega jajčnega pečenjaka z dišečo zelenjavo, ki naj obvaruje kačjega pika. Pustni torek treba rajati, da se obnese strniška repa. Da je sestradana mačka najboljša in da ukradene cvetice najlepše rastejo, nam tudi vraže zagotavljajo. Kdo naj našteje še vse druge vraže!

Gospodar, ki je vdan vražam, ne more pričakovati na kmetiji božjega blagoslova in mora v pogubo. Umno kmetijstvo ne pozna vraž, ampak se naslanja samo na preizkušene nauke in navodila, brez katerih ne more kmet z uspehom gospodariti in svoje kmetije vladati.

Omejitev razpolaganja z nepremično imovino.

Malokateri ukrep državne vlade je v zadnjem času vzbudil toliko opravičenega viharja, kakor njen odlok, ki omejuje izvrševanje lastninske pravice v novih pokrajinah države. V obsojanju odredb ni nikake razlike med prebivalstvom novih krajev. Vsi, brez izjeme vsi, ojstro zahtevajo, naj se odlok prekliče, ker potiska naše ljudstvo na stopinjo državljanov druge vrste. Italijanski, slovanski in nemški državni poslanci, slovanski, nemški in italijanski tisk, vsi smo edini v tem, da je ukrep brezpotreben v tej obliki in skrajno krivičen.

Ne bomo dalje govorili o njem. To so dovolj jasno in glasno napravili že naši zastopniki. Smatramo pa za umestno, da besedilo odloka priobčimo v prevodu. Evo ga!

Kmet mora biti podkovan v čitanju, pisanju in računanju, da lahko sledi navodilom umnega kmetijstva. Brez računanja ne more voditi važnega gospodarskega knjigovodstva, ker resnica je, da se gospodarji s svinčnikom v roki.

Ker pa obsegajo naše kmetije razne kmetijske panoge, n. pr. poljedelstvo, žižvinorejo, svilorejo, sadjarstvo, vinogradništvo, vrtnarstvo itd., ni tako lahko postati *dober kmet* in umen gospodar. Vsaka teh kmetijskih strok zahteva obširnega znanja in brihtne glave, da se nauči. Zato naj gospodarji tehtno preudarijo, da si izberejo za naslednika na kmetiji najrazumnejšega in najdelavnejšega sina. Razen tega naj mu še dajo prilžnost, da se čim najboljše izuči v kmetijstvu. Ako ne more sina poslati v kmetijsko šolo, naj mu naroči kmetijskih knjig in kmetijskih časopisov, zlasti »Gospodarski vestnik« in naj ga pogosto pošilja ogledovati in opazovati vzorke kmetije blizu in daleč.

Kdor zna samo dobro kopati, orati, kositi itd., ta ni še kmet! Ta je navaden mrtev stroj, poraben k večjemu za brezglavega hlapca. Tak ni za gospodarja, pa tudi ne za — očeta.

Poglavje I.

Lastnina na meji.

Člen 1. — Omejenemu izvrševanju lastninske pravice, ki ga določa to poglavje, so podvržene vse lastninske pravice na mejnih nepremičninah v novih pokrajinah v obsegu (pasu) priloženega seznama A. Tem omejitvam so podvržene tudi vse nepremičnine, ki ležijo v novih pokrajinah višje od 1500 metrov.

Podzemeljske jame in votline spadajo v zgoraj imenovano cono, če ležijo v določenem ozemlju seznama A, ne oziraje se ne na to, kje se nahaja njihov vhod.

Člen 2. — Na ozemlju, ki ga navaja prejšnji člen, je prepovedano: zidati hiše, ceste, železnice, odpirati rudnike, graditi vodovodne in električne naprave;

istotako je prepovedano tudi vsako rušenje (podiranje) in izkopavanje; prepovedano je tudi uporabljati na katerikoli način podzemelske jame in votline; istotako je prepovedano vsako kopičenje materijala in vsako drugo višanje zemlje in zidov; prepovedano je tudi vsako delno sekanje gozda, ako ni izdalo prej dovoljenja za to delo pristojno vojaško oblastvo.

Ostanejo v veljavi tudi vse druge omejitve na omenjenih nepremičninah, ki jih določajo drugi zakoni.

Člen 3. — Vojaško oblastvo izda dovoljenje za izvršitev omenjenih naprav, če je prizadeti lastnik nepremičnine (interesent), zanj zaprosil in če je predložil potrebne načrte, ko je ugotovilo, da ne ovirajo predlagane naprave vojaške obrambe in da tudi drugače ne nasprotujejo varnosti meje. To dovoljenje izda vojaško oblastvo pod pogojem, da vknjiži interesent izjavo, da poruši izvršeno napravo na vsako zahtevo proti odškodnini v smislu čl. 6.

Člen 4. — Planinske koč, ki so pripadale nemškimi državljanom, društvom ali pa nemškim upravam in ki so postale državna last, se podredijo upravi vojnega ministrstva. Vojno ministrstvo lahko odda vodstvo planinskih koč italijanskim državljanom, društvom in italijanskim upravam.

Člen 5. — Ne le gradnje planinskih koč, temveč tudi otvoritev obrata v novih planinskih kočah mora dovoliti vojaško oblastvo.

Če si interesent ni priskrbel dovoljenja, odredi vojaško oblastvo lahko v vsakem trenutku porušenje ali pa zatvoritev planinske koč.

Člen 6. — Vojaško oblastvo lahko zaukaže radi javnega interesa, ki se je pozneje pojavil, da se porušijo dograjenе naprave v ozemlju seznama A, naj ležijo nad ali pod zemljo. Istotako tudi lahko odredi, da se dogradijo obrambne naprave in se obenem ustanovijo potrebne služnosti za dostop in dovoz.

Višina odškodnine, do katere ima lastnik nepremičnine pravico, se odmeri v smislu določb čl. 39. in naslednjih zakona od 25. junija 1865, št. 2359.

Člen 7. — Nepremičnine, podzemelske jame in votline, o katerih govori to poglavje, vojaško oblastvo lahko stalno nadzira.

Katerikoli celotni ali delni prenos (prodajo) lastninskih pravic na nepremičninah, ustanovitev užitka in uporabe ter stanovalskih pravic, dednega zakupa, v splošnem: ustanovitev vseh onih pravic, ki povzročijo prehod lastninskih, oz. posestnih kakor tudi najemniških pravic, mora odobriti pristojni prefekt.

Prefekt mora odobriti tudi prenos nepremičnine pri izvršilni prodaji (v slučaju izvršbe.)

Če manjka ta odobritev so vse tozadevne pogodbe brez vsake pravne veljave.

Prefekt odobri tozadevne predloge v roku 3 mesecev, ko mu je bila prošnja predložena. Pred odobritvijo mora zaslišati mnenje vojaškega oblastva. Prefekt lahko prošnjo odbije, ne da bi navedel zato razloge. Proti prefektovi odbijajoči odredbi se interesent lahko pritoži pri kr. vladi.

Člen 8. — Prefekt vknjiži v sporazumu z vojaškim oblastvom vse omejitve v izvrševanju lastninske pravice na nepremičninah, ki jih nalagajo čl. 2., 6., in 7. v zemljiški knjigi; kjer pa ni zemljiške knjige, tam se omejitve naznanijo občinstvu na način, ki je v dotičnih krajih v navadi.

Člen 9. — Vojaško oblastvo lahko odredi v vsakem času razlastitev nepremičnin in pravic, ki so navedene v čl. 1. in 5., in sicer na podlagi posebnih določb, ki določajo postopanje pri razlastitvi vojaških naprav v smislu zakona od 25. junija 1865, št. 2359.

Poglavje II.

Druge lastninske pravice, ki so iz vojaških ozirov omejene.

Člen 10. — V ozemlju, ki ga določa seznam B, se ne smejo graditi ne nove državne ceste, ne železnice; ravnotako se ne smejo zidati pokrajinske, občinske in družbene poti; prepovedana je tudi gradnja novih mornariških naprav, ustanovitev velikih industrijskih naprav, kakor tudi izvršitev uravnavnih in raz-

SEZNAM A.

(kolikor se nanaša na naše kraje).

Občine in kraji v novih pokrajinah, za katere velja omejitev lastninske pravice po določbah I. poglavja.

I. vojaško važen pas:

Pokrajina	Vojaško zbornopoveljništvo, k kateremu se je treba obrniti za dovoljenje	Okraj	O B Č I N E
Furlanija	Bolonja	Čedad	Vse občine bovškega okraja in poleg teh še te-le Kobarid, Breginj, Kred, Dreženca, Idersko, Libušnje, Livek, Sedlo in Trnovo pri Kobaridu.
		Tolmezzo	Vse občine trbiškega sodnega okraja
	Trst	Idrija	Vse občine.
		Gorica	Vse občine izvemši te-le: Orgar, Solkan, Gorica, Renče, Vrtojba, Bilje, Šempeter pri Gorici, Štandrež, Miren, Sovodnje, Ločnik, Podgora, Števerjan, Kojsko, Opatjeselo, Brestovica, Selo, Temnica, Vojščica in Brje.
Istra	"	Koper	Roč, Slum.
		Pazin	Boljun, Šušnjeвица, Plomin, Labin.
		Pula	Vse občine.
		Volosko-Opatija	Vse občine.
		Lošinj	Vse občine.
Tržaška pokrajina	"	Postojna	Vse občine.
		Trst	Avber, Kopriva, Lokev, Dutovlje, Naklo, Povir, Rodik, Štorje, Skopo, Šljak in Tomaj.
Zadrška pokrajina	Bari	Zader	Vse občine razen mesta Zadra.

širjevalnih načrtov. Interesent sme dograditi navedene naprave le z izrecnim dovoljenjem in po predhodnem sporazumu z vojaškim oblastvom.

Za ozemlje seznama B je vojaško oblastvo tudi pooblaščenoprepovedati izvršitev vsake druge naprave ali dovoliti le pogojno gradnjo, če ta izpreminja stanje nepremičnine. Vojaško oblastvo pa odredi lahko tudi razlastitev nepremičnin in to v smislu člena 9.

Končne določbe.

Člen 11. — Proti odločbam vojaškega oblastva kakor tudi proti odločbam prefektovim je dovoljena pritožba službenim potom. Pritožba pa ne odgodi izvršitve ukrepov.

Člen 12. — Prestopki proti odločbam tega odloka in proti določbam, ki jih bodo pristojna oblastva izdala na

podlagi tega odloka, se bodo kaznovali z globo od 100 do 2000 lir; v bolj težkih slučajih pa z zaporom do 6 mesecev. Poleg kazni oblastvo lahko tudi odredi, da se vzpostavi prejšnje stanje na stroške onega, ki je zagrešil prestopke proti tem določbam.

SEZNAM B.

II. vojaško važen pas:

Vse občine trentinske, istrske in tržaške pokrajine ter gradiščanskega okraja (v furlanski pokrajini), ki niso vsebovane v seznamu A, so podvržene omejitvam po določbah v poglavju II. zgoraj omenjenega ukaza.

Od vseh omejitev pa so izvzete te-le občine:

Trst, Milje, Tržič, Gradež, Škocjan, Ronki, Foljano, Št. Peter ob Soči, Starancan, Turjak, Gorica, Sovodnje, Štan-

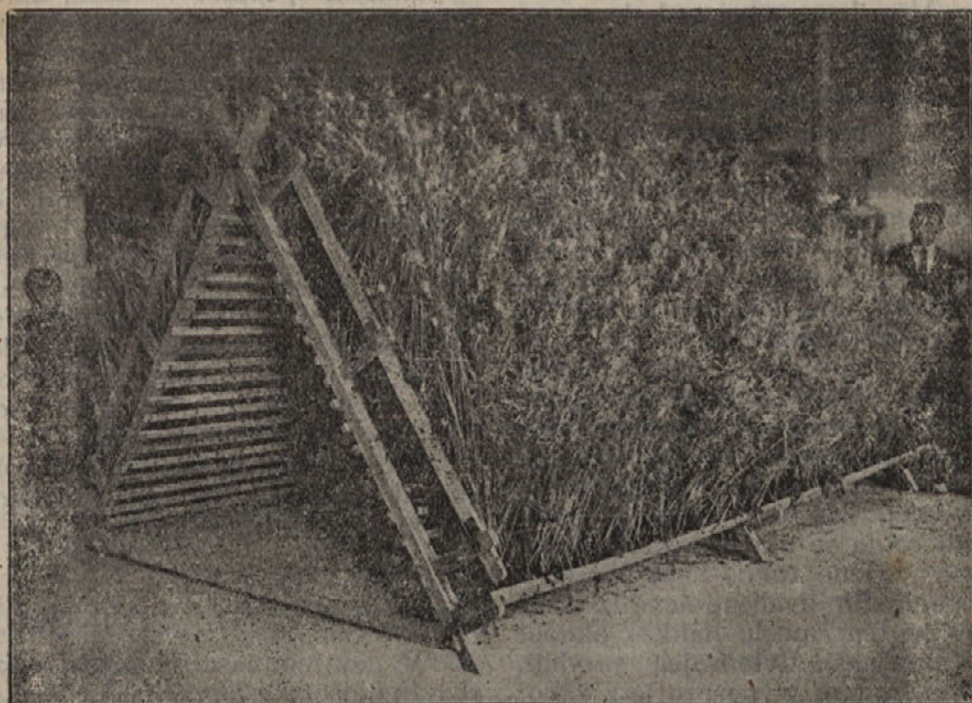
drež, Podgora, Šempeter pri Gorici, Ločnik, Gradiška, Fara, Korona, Romans, Zagraj, Versa, Vilese, Marjan, Krmin, Bracan, Kopriva pri Krminu, Čopris, Viskon, Červinjan, Oglej, Villa Vicenti-

na, Scodovacca, Ruda, Fjumičel, Tapozljan, Terco, Campolongo al Torre, Pereteole, Ajelo, Muscoli, Strassoldo, Joannis, Visco in San Vito al Torre.

Slika iz umne sviloreje.

Podoba kaže moderen kozolec za umno rejo sviloprejk, ki so ga vpeljali v zadnjem času nekateri napredni furlanski svilorejci. Uspehi z njim so najbolj-

spanju, listje se jim poklada v celih vejah. Prednosti kozolca so sledeče: največja izraba prostora, dobro prezračevanje, omejeno število delavskih sil,

ši. Ena onča (30 g semena) je dala 84 kg svilodov. Kozolec na sliki je 4 m dolg, 1,78 m visok in 2,30 m širok. Zadostuje v tej velikosti za izrejo četrtr onče. Sviloprejke se prenesejo nanj po četrtem

lahko gibanje sviloprejk, poenostavljeno preminjanje ležišča, popolna izraba listja in enotno in sočasno razvijanje sviloprejk. Tudi priprave za zapredanje in pobiranje svilodov je lahko.

Živinoreja.

Živinozdravnik G.:

VRANIČNI PRISAD PRI GOVEDU V NAŠIH KRAJIH.

Silno nevarna bolezen pri goveji živini je vranični prisad. V naših krajih imenujejo to bolezen tudi »smetljaj«.

Pojavlja se tu pri nas zelo pogostokrat. Letne izgube imajo posebno naše vasi ob vznožju trnovske planote, to so: Solkan, Kronberg, Loke, Ozeljan, Osek in Črniče. Nevarna je ta bolezen ne le za govejo živino, nego zamore okužiti tudi

človeka. Obole tudi konji in prasiči. Največkrat niti ne opazi naš živinorejec znakov te bolezni na živem govedu, kajti zvečer ima še v hlevu zdravo živinče, zjutraj ga ne najde več pri življenju — tekom noči je nenadoma poginilo.

Potek bolezni je včasih silno nagel, govedo pade na tla, kot bi ga udarila strela in čez par minut je smrtni boj končan. Sreča je, da ni ta bolezen tako silno nalezljiva in razširjena, kot je, recimo, slinovka in parkljevka, sicer bi zamogla ta kuga uničiti govedorejo celih pokrajin. Včasih ne mori ta bolezen tako naglo, kot je zgoraj omenjeno, nego zamore trajati potek bolezni nekaj dni. Govedo v tem slučaju obolelosti preneha takoj z žrenjem in prežvekovanjem, leva lakotnica je malo napeta, mleko izgine, živinče se vsled mrzlice trese, včasih težko diha in je nemirno, blato je sivo rjavno pomešano, vidne sluznice so krvavo podplute. V malo slučajih se pokazajo na životu bule. Le malo število govedi prenese to bolezen.

Važno je, da v hlevih, kjer se stalno nahaja vranični prisad, ne poskusi sam živinorejec zdraviti živali, ker bi se morebiti pri tem še sam okužil. Vsako seganje v zadnico je nevarno, tam bi bilo mogoče krvavenje, kar bi zamoglo imeti za posledico, da se okužena kri vepe v morebitno ranjeno roko. Tudi naj živinorejec poginulih živali ne deva iz kože, ker bi se pri tem poslu lahko okužil! Kože ne sme naš živinorejec prodati, ker bi prišel s tem v nasprotje z zakonom. Večkrat se je že zgodilo, da so se celo strojarji pri strojenju kož okužili z vraničnim prisadom. Celu vstrojene kože — usnje in podplati — zamorejo še hraniti zrnca gljivic vraničnega prisada!

Boj proti tej kužni bolezni je silno otežkočen, ker je provzročitelj — gljivico te bolezni prav težko udušiti. Ta gljivica hrani namreč v sebi neka jederca in to jederce, akoravno gljivica razpade, ostane živo tudi v vodi in v mrzlih tleh. Ob priliki boljše življenske možnosti se kal spet izpremeni v gljivico. Okužene vasi pod trnovsko visoko planoto so uganke, zakaj se ravno v teh vaseh drži tako trdovratno vranični prisad. Razla-

ga se to tako, da zamorejo biti kužna ognjišča nekje na trnovski planoti in potom vode se ta kužila prenašajo v omenjene občine. Kot potrdilo za to bi moralo služilo dejstvo, da se navadno pojavlja vranični prisad v teh vaseh ob pomladanskih in jesenskih nalivih.

Boj proti tej kugi se je poskusil v teh vaseh na ta način: živinorejci so dobili nasvete, naj bi si naredili lastne kapnice (vodnjake z vodo s streh). Napajanje na javnih napajališčih naj bi se popolnoma opustilo. V vaseh, katere so bile porušene, se je poskušalo priti v okom tej bolezni tudi na ta način, da se vstavbeni prostor zamenja. Postavljene so bili hlevi na popolnoma drugem prostoru, kot so se nahajali pred vojno. Svetovali bi posestnikom, katerim mori ta šiba letno njih govejo živino, da tla v hlevu do pol metra globoko prekopljejo, zemljo naj izvozijo in zagrebejo, izkopana tla naj pokrijejo z živim apnom in nasujejo nanj nove prsti, da na ta način morebiti odstranijo kužila v tleh. V hlevih, kjer se ta bolezen stalno drži, bi svetovali cepljenje proti tej bolezni, slično kot pri rdečici prasičev.

Meso na vraničnem prisadu obolele govedi je samo ob sebi umevno nezvitno in zdravju škodljivo.

Gč.:

POSPEŠEVANJE ŽIVINOREJE.

V zadnjem času se je jela *pokrajinska živinorejska komisija furlanska*, posebno njen oddelek v Gorici, ki ga vodi pokrajinski živinorejski podnadzornik g. Klavžar Milton, živahno zanimati za razvoj in pospeševanje živinoreje v krajih, ki so pripadali bivši goriški deželi. Sicer je to tudi njena dolžnost, ker premoženje likvidirane goriške dežele, ki je šlo v Videm, ni bilo ravno malenkostno. Pravilno in pravično je torej, da se ti dohodki porabijo za gospodarsko povzdigo tistih krajev, ki so izključno prispevali, da se je to premoženje ustvarilo.

Po vojni se je v naše kraje zanesla živina vseh mogočih pasem, in to v splošno škodo naših živinorejcev. Živina, ki je prihajala iz Nemčije na račun

vojne odškodnine, je le malo ali nič vplivala na razvoj naše živinoreje. Večina teh žival je šla takoj v klavnico. Za to pa pozdravljamo ukrepe pokrajinske živinorejske komisije, ki je začela s stvarnim delom, da dvigne polagoma živinorejo v naših krajih na predvojno višino in še dalj.

Meseca julija in avgusta je komisija po svojem oddelku v Gorici nakupila v Nemčiji in razdelila 26 plemenskih prasičev (mrjaščkov in svinjic), deloma nemške plemenite, deloma nemške po plemenitene pasme. Od teh živalic je šlo: 11 glav v Krmin, 1 v Monastero, 11 v kanalski okraj, 2 v Cerkno in 1 v Tolmin po nabavni ceni. (Pötne in prevozne stroške ter carino je poravnala pokrajinska uprava furlanska). Sedaj so v teku pogajanja za nakup 20 brejih junic rujave švicarske pasme, od katerih je določenih 10 za živinorejce na banjški planoti, 10 pa za ožjo goriško okolico. Ob tej priliki se nakupi tudi 6 bikov rujave švicarske pasme za najpotrebnejše spuščevalne postaje. Tekom letošnje jeseni se predvideva še nabava 20 bikov rujave švicarske pasme in 25 bikov belanske pasme za planinsko govedorejsko ozemlje. Kdor bi želel imeti kakega od teh bikov, naj se zgleda pri živinorejskem podnadzorništvu v Gorici do 15. septembra t. l. Oddajna cena plemenjakov, ki stanejo na licu mesta približno po 4000 lir glava, se bo gibala med 2400 in 2800 lir, ker prevzame pokrajinska

uprava razen prevoznih, potnih in carinskih stroškov, tudi 30% izvirne cene na svoj račun. Obveščeni smo, da bo že za nakup te in druge živine sploh dajal Zvezni kreditni zavod v Benetkah in njegove agencije v Gorici posebna 5%na posojila na triletno dobo, povračljiva v treh obrokih. Posojila bodo na menico, ki jo podpiše še tretja oseba kot porok, približno tako, kakor se dajejo predujmi na vojno odškodnino. Če namerava več živinorejcev iz ene občine prositi za posojilo, naj se napravi seznam vseh teh, ki naj ga nese eden izmed prizadetih ali župan na živinorejsko podnadzorništvo v Gorici, kjer dobi vsa nadaljna navodila in na čigar priporočilo se posojilo tudi kmalu doseže.

Oddelku pokrajinske živinorejske komisije odnosno živinorejskemu podnadzorništvu v Gorici je podvrženo srednje in planinsko govedorejsko ozemlje bivše goriške dežele ter nekaj slovenskih krajev pri Šempetru ob Nadiži, ki so spadali pod prejšnjo videmsko pokrajino.

Priporočamo našim živinorejcem, da se v vseh zadevah, ki se nanašajo na živinorejo, pogosto in vedno obračajo na živinorejsko podnadzorništvo, ki ima svoj sedež v prostorih bivše slovenske kmetijske šole Via Trieste št. 43. Če boste v stalnih stikih s tem uradom, si lahko priborite marsikatero ugodnost, s katero se bodo drugače okoristili drugi, ki so manj potrebni, a bolj gibčni.

Vinogradništvo.

Ing. Velicogna:

»VIPAVEC«.

S tem imenom je krščen glavni pridelek vipavske doline, prijaznega in rodovitnega kosa zemlje, ki bi bil bogat na pridelkih, ako bi ne bil skozi mesece in mesece v letu izpostavljen hudi in ostri burji. Eden izmed nasadov, ki najmanj občutijo to vihanje, je ravno vinska trta, posebno v letih, ko se narava vsled zakasnele pomladi prične pozno prebujati k novemu živ-

ljenju. Iz tega razloga in vsled številnih rodovitnih opokastih gričev, kojih viseča rebra pa je kljub rodovitnosti le s težavo obdelovati z drugimi nasadi, je vinska trta, razen travnikov v dolini, najglavnejši predmet obdelovanja. Radi tega je treba posvečati ravno vinski trti vso pažnjo, četudi ima vinska kriza trajati še leta in leta.

»Vipavsko vino!« Skoro nikdar se ne govori o vipavskih vinih. Mi pa se hočemo ravno pri tej točki ustaviti sedaj in tudi vsakrat, ko prilika nanese,

bomo o tem govorili. Pred vojno, ko vinska trta in kakovost vina ni prišla toliko v poštev, ko je ves vinski pridelek imel skozi celo leto skoro enako ceno in ko so vse vino pokupile druge dežele avstrijske države za lastno rabo, bodisi za rezanje svojih vin, bodisi za pijačo, je trzoreja nesla. A danes vsled manjše uporabe na starih trgih in vsled neštivilnih drugih razlogov so se razmere v vinski kupčiji temeljito izpremenile. Kar pa nas prav posebno zanima, je ono dejstvo, ki je nastalo vsled teh izprememb: danes ne prihaja več toliko v poštev množina in enotna cena vinskega letnika, temveč vrsta in kakovost. Vsled tega se je tudi označba »vipavsko vino« sama od sebe prelevila v naziranje »vipavska vina«. Od 90 do 200 L, to so cene, ki so se letos plačevale za vipavska vina. Pri tem se je opazalo tudi to, da je bilo večje popraševanje po vinih od 200 L, kakor onih po 90 L.

Zavleklo bi nas predaleč, ako bi hoteli še podrobnejše razmotrivati to okolnost. Smatramo za koristnejše in primernejše, da izluščimo iz teh izpremenjenih okoliščin nauk, kako in s čira prilagodimo svoje postopanje izpremenjenim razmeram.

Po slučajih in krajih bo treba pričeti polagoma z opuščanjem vinogradov ali pa s postopnim nadomeščanjem pojemajočih vrst, posebno tam, kjer se razne ste trt gojijo vsaka za se. V prvem slučaju se uvedejo mesto trte druge bolj donosne kulture s posebnim ozirom na živinorejo, ki zavzema od leta do leta večji pomen v gospodarskem razvoju teh krajev. Kjer pa trta dobro uspeva, v legah, ki ji posebno ugajajo in ki niso uporabljene za druge nasade, bi prišla druga možnost v poštev: v takih krajih bi morali postopoma opuščati posamezne domače vrste trt, in jih nadomeščati s takimi, kojih vino bi imelo odstotke alkohola in okus, ki ga trg zahteva in tudi plača. Izborna in največkrat tudi fina vina so: vipavski zelenec, italijanski rizling, silvanec in po nekod tudi burgundec, ki uspevajo, posebno prvi, tudi na osovinih rebrih v vzhodnem kotu doline, dasi pridelki tam vedno zakas-

nijo. Na ta način bi počasi izginile trtne vrste: »pagadebiti«, slankamenka in klarna meja. Poslednja bo lahko vedno spominjala na prijazno pastarico, ki jo je odkrila in ji dala ime; a navdušen vinogradnik, kakor je naš človek v celi vipavski dolini, bo bolj zadovoljen, ako bo njegov trud boljše poplačan z izborom pridelkom drugih trtnih vrst.

U. P.:

TRGATEV.

Mesec vinotok se bliža in ž njim čas trgatve. Nekateri tržejo že v kimovcu in ne čakajo, da grozdje popolnoma dozori. Taki vinogradniki so nespametni, ker njih pridelek bo malo vreden. Morda bodo natrgali eno ali dve brenti, več, ali njih vino bo imelo $1\frac{1}{2}\%$ alkohola manj, kakor vino onih, ki bodo kasneje trgali. Če je grozdje zdravo in ne gnije, bodo oni, ki kasneje tržejo, še več pridelali, kakor oni, ki so zgodaj trgali. Grozdje je tedaj dozorelo, ko grozd doseže največjo težo in največjo množino sladkorja. Takrat začne trtno listje rumeneti, oziroma rdečiti in grozdni pecelj oleseni. Orumenelo listje ne deluje več in trta ne pošilja več soka v grozd. Zato se takrat začne grozdje sušiti in ga je vedno manj. Grozdje postaja vsled sušenja vedno bolj sladko, odstotek sladkorja se viša, ali sladkorja je v grozdju vedno enaka množina. Sladkor se od takrat ne množi več. Grozdje, ki se na trti suši, pridobiva torej na kakovosti, izgublja pa na količini.

Nekateri tržejo prezgodaj, ker se bojijo kraje. Res, da vsak vinogradnik le težko prenaša krajo grozdja, ki ga stane toliko denarja in truda, vendar je bolje, da tat odnese par brentačev grozdja iz vinograda, kakor da radi kraje grozdje teden dni prej potrzemo.

Najboljše je, da se prične s trgatvijo po občinah skupno. Če večina potrže, je prisiljen tudi oni posameznik, ki bi rad kasno trgal, potrgati svoje grozdje. Če bi tega ne storil, naskočijo tedaj njegov vinograd vse ose in poljski tatovi, ki so se prej pasli po vseh vinogradih. Prezgodnjo trgatve je svoječasno zakon zabranjeval. Občinska starešinstva so

določila dan trgatve. Prestopki pa se ni-
so in se niso smeli kaznovati; zato ta
naredba ni imela uspeha. Sicer pa tudi
tak zakon ni pravilen, ker bi vsled njega
oni vinogradnik trpel škodo, ki bi imel
samo zgodnje vrste, kakor žlahtnino,
portugalko, zgodnjega burgundca itd.

Pri trgatvi sami se pa moramo dr-
žati sledečih pravil.

Za trganje grozdja je rabiti samo
ojsra rezila. S slabimi rezili tresemo
pri trganju grozd in veliko jagod popa-
de na tla. Najboljše so v to svrho po-
sebne škarje za trganje grozdja. S temi
škarjami lahko odrežemo grozd, ne da
bi ga stresli in z njimi prav lahko izre-
žemo vse gnile jagode.

Vsak trgalec naj ima dve posodi s
seboj, eno večjo in eno manjšo. V večjo
naj deva zdravo grozdje, v manjšo pa
gnilo in bolno. Če je pa več gnilega
grozdja, kakor zdravega, pa obratno.
Vsekakor pa se mora gnilo grozdje lo-
čiti od zdravega, ker vino pripravljeno iz
gnilega grozdja prav lahko poleti zavre

in se pokvari. Iz gnilega grozdja se da
napraviti tudi zdravo vino, toda o tem
prihodnjic.

V prvih dneh trgatve je potrgati
zgodno zoreče grozdje, v zadnjih dneh
pa kasno zoreče. Prav zeleno in nezrelo
grozdje naj se pušča na trti, ker bi dru-
gače kakovost pridelka močno kvarilo.
Od takega grozdja imamo več škode,
kakor koristi.

Trgati je, če le je mogoče, samo ob
suhem vremenu in ne zjutraj prezgodaj,
ko je še rosa. Z deževnico in roso prine-
semo mnogo vode v vino, ki postane raz-
ditega gotovo slabše.

Od pravilne trgatve mnogo zavisi
kakovost pridelka. Zato pa trgajte skrb-
no in pravilno, s trgatvijo odlašajte, ko-
likor mogoče kasno. S tem izboljšamo
svoj pridelek in si osvojimo trg. Šibko
vino se težko proda in se rado pokvari.
Letos ste imeli dovolj prilike, da ste se
o resničnosti tega prav lahko prepričali.
Zato naj vas izkušnja vendar enkrat iz-
uči, da je prezgodnja trgatev škodljiva.

Kletarstvo.

Š. A.:

PRIPRAVI SI DOBRO POSODO!

Zunanost sodov. — Ne bomo
govorili tu o krasnih sodih, ki se vidijo
v velikih kletih. Za silo je vsak sod do-
ber, samo, da drži. Nekaj pa vendar
zahtevamo od vinske posode in sicer, da
je snažna in zdrava. Če pogledamo po-
sodo naših vinogradnikov, moramo pri-
znati, da smo glede snage še na jako
nizki stopinji. Zunanja stran sodov je
pokrita večkrat popolnoma s plesnobo,
ki ni bila še nikdar ostrgana in se je na-
rastla tekom časa včasih tudi več mili-
metrov na debelo.

Od velikega števila čepov se cedi
vino, ki se pretvarja na zraku v ocet.
Ravno tako je pri vehi, ki je ovita s ka-
ko staro smrdljivo cunjjo. Tu je pravo
gnjezdo za očetne glive. Ko sod zaliva-
mo, pridejo te glive v vino, in mesto vi-
na, dobimo naenkrat ocet v sodu. Mi se
pa čudimo, zakaj gre naše vino tako

rado v »cik.« Pri takem kletarstvu mo-
ra iti. Osnažite večkrat vinsko posodo,
in ne devajte okoli vehe in čepov cunj.
pa se bo vino boljše vzdržalo.

V velikih kletih obrišejo posodo
vsak teden, dobro vedoč, da prihaja
skozi plesniv les k vinu slab zrak, skozi
snažen les pa zdrav in čist zrak, ki de-
luje jako ugodno na kakovost vina. Po-
snemajte jih! Posebno je treba očediti
sode pred trgatvijo! Najprej naj se s
ščetjo in peskom dobro oribajo in ope-
rejo, a ko se dobro osušijo, namažejo
naj se nekoliko z oljem. Obroče je naj-
boljše prevleči z železnim lakom, ker
dobi sod potem lepo zunanost, a železo
se pod lakom tudi dobro hrani.

Notranost sodov. — Kakor na zu-
nanost, moramo paziti tudi na notra-
nrost vinske posode. Pred vsem ne sme
biti sod znotraj plesniv, ker dobi vino,
ki ga vlijemo v tak sod, duh po plesno-
bi. Vino, ki je dobilo ta duh, je jako
neprijetno in nikdo ga ne bo hotel ku-

piti. Zato ne stavimo vina v tak sod, ker izgubimo lahko s tem v eni uri pridelek, za katerega smo se celo leto potili. Tudi v sode, ki niso bili več let zaporedoma v rabi, ne stavimo vina, ker so taki sodi navadno »pusti« in vino dobi okus po »puštobi,« ki se tudi ne da lahko odstraniti. Ravno tako ne smemo staviti vina v nove sode, ako jih nismo prej primerano pripravili. Sploh moramo vselej sod dobro pregledati in preduhati, predno vlijemo vanj vino.

Kako se popravljajo pokvarjeni sodi? — Plesnive in puste sode, potem take, v katerih je bila zavrelka, popravimo lahko na ta način, da jih najprej znotraj dobro ostržemo. Če ni moči drugače v sod, izdere naj se sodu eno dno. Nato je sod nekolikokrat dobro sprati z mrzlo vodo. Če napolnimo tak sod potem z mrzlo vodo, ki jo pustimo v njem par dni, bo precej plesnobe izvlekla iz lesu. Šele ko smo naredili z mrzlo vodo, kar se je dalo, smemo rabiti gorko vodo. Mrzla voda vleče plesnobo iz lesu, gorka voda pa jo porine bolj globoko v les. V vrelo vodo dene naj se nekoliko sode (okoli 5 kg na 100 l vode), a sod naj se potem, ko se je vlila voda vanj, dobro zatakne ter nekoliko časa vali sem pa tje, da voda v sodu močno plonka. To poslednje delo je dobro ponoviti. Nazadnje se opere sod s čisto, mrzlo vodo ter zavini (zabolidi.) Za poslednje delo se rabi navadno slabeje vino, ki se zavre, ali pa tudi gorka voda, v kateri so se kuhale tropine. S tem se sod opere in vino se pusti toliko časa v sodu, da se ohladi.

Priprava novih sodov. — Nov sod se pripravlja na podoben način, kot

Gorjan:

Obrtno - nadaljevalno šolstvo na Goriškem.

Za povzdigo našega narodnega gospodarstva je nujno potreben razvoj malega obrtnika in rokodelca. To vemo sicer vsi, a redno pozabljamo na to, da je razmah male obrti in rokodelstva popolnoma odvisen od strokovnega znanja obrtnih in rokodelskih proizvajalcev.

pokvarjen. Tega pa seveda ni treba prej strgati in izpirati z mrzlo vodo. Najboljše je, da se najprej dobro opere z večjo množino vrele vode, kateri se je dodalo okoli 5 kg sode na hl; to delo naj se ponovi, a nazadnje naj se vlije k vsakemu hl vrele vode v sod 1 l žveplene kisline. Potem naj se sod napolni z mrzlo čisto vodo ter pusti ta v njem nekoliko dni. Tudi s pomočjo pare zamoremo nov in pokvarjen sod izprati; vendar je to na kmetih, kjer nimamo parnih strojev, težavno. Pred rabo se mora tudi nov sod zaviniti. Ko se je sod nekoliko osušil, vlije je vanj nekoliko navadnega olja ter ga z njim znotraj namazati. Najboljšega vina pa ne smemo nikdar staviti ne v nove, ne v prej pokvarjene sode.

Kako se sodi hranijo? — Da se nam ne bo vinska posoda pokvarila, treba je sod koj po odrabi oprati s čisto vodo. Ko se je voda odcedila, naj se sod zakadi z žveplnim dimom, a nato koj zatakne; da ne more dim iz soda. Za take žveplanje se kupijo lahko posebne kositerjeve kadilnice. Žveplanje je treba v letu večkrat ponoviti, ker se dim v sodu polagoma vendar izgubi. Žvepleni dim brani namreč, da se more plesnoba v sodu razviti. Pred novo porabo naj se sod opere s čisto vodo.

Cementni sodi. — Ker se govori tu pa tam tudi o zidanih ali cementnih sodih, naj rečem samo toliko, da niso ti pripravni za kmeta. Taka posoda se rabi v velikih kletah samo za mešanje vina, ne pa za shranjevanje. Skozi cement ne more zrak do vina, kakor skozi les in vino ostane v takim sodu vedno mlado.

Čim razumnejši bo naš rokodellec ali mali obrtnik, tem bolj bo uspevalo njegovo delo, tem več materialnih dobrin nam poda njegova podjetnost, ki se navadno pojavlja samo pri rokodelcu-strokovnjaku, a nikdar pri mojstru — skazi. Le podjetni strokovnjaki pa nam sijajno

dobijajo nesrečno brezposelnost, ter se najuspešnejše bore z vsemi današnjimi povojnimi socialnimi hibami, ki ogrožajo najprimitivnejše zahteve naše zdrave družbe. Vsled tega se danes ne sme več podcenjevati strokovna izobrazba obrtnega in rokodelskega naraščaja, ker so tudi konkurenčni boji v teh panogah našega narodnega gospodarstva vsak dan neznosnejši. Kje naj dobi naš mali podeželski obrtnik ali rokodelce prve osnovne strokovne nauke, ako ne ravno v obrtno-nadaljevalni šoli?

V juliju 1924. je združenje inženirjev Julijske krajine na svojem stanovskem sestanku povdarjalo praktični pomen obrtno-nadaljevalnih šol; govorilo se je mnogo tudi o njih popolnejši ureditvi in razširjanju po tem ozemlju. Temeljita praktična tozadevna poročila sta imela inženirja Renato Penso ter Ermanno Coretti in njiju navodila moramo uporabljati pri razvoju našega obrtnega šolstva. Prvi je poznan v naši pokrajini, ker je nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol in voditelj urada za pospeševanje male obrti v Gorici, a drugi opravlja iste posle v Trstu. Povdarjala sta še bolj praktično in smiselno to, kar zahteva R. Istituto nazionale d'istruzione professionale (državni urad za strokovno šolstvo) v Rimu, ki je izdal v letu 1922 to »Le scuole complementari in Italia« (nadaljevalne šole v Italiji).

Obrtno-nadaljevalne šole po našem bivšem Goriškem so v Renčah, Mirnu, Solkanu, Ajdovščini, Bovcu, Tolminu, Kanalu, Nabrežini, Sežani, v Gabrovici in od 1922 dalje tudi v Vrtojbi; dalje še v Postojni in v Idriji. Čipkarstvo se poučuje v Cerknem, Čepovanu, Dol-Otlici, v Velikem Dolu in v Idriji. V Gorici in Furlaniji jih je nad 30, med temi mnogo strokovnih. V časopisju hvalijo mnogi strokovnjaki njih uspehe. Strokovna zidarska obrtna šola je v Renčah, medtem ko so druge šole po naših krajih vse le bolj splošnega obrtnega značaja. Na nekaterih (Solkan, Miren) so združili s temi šolami tudi obrtne tečaje za ljudski šoli odrastla dekleta. Kdo ne ve, kolikšnega pomena je danes strokovna vzgoja naših mladenk — bodočih mater! Vz-

gledne napredne občine bi morale celo stremeti za tem, da bi se poučevala naša ženska mladina do 18. starostnega leta tudi v domačem gospodinjstvu in kuharstvu. Toliko o tem le mimogrede, da vsaj sprožimo to misel v Gospodarskem vestniku.

Obrtno-nadaljevalna šola je obvezna za vse vajence in vajenke vseh rokodelstev in obratov od 14. do 18. leta, a za starejše, morda tudi že za pomočnike, prostovoljna. Poznamo mladeniče, ki so že 25 letni rokodelski pomočniki in vendar so redno obiskovali obrtno-nadaljevalno šolo z najlepšimi učnimi uspehi v svojo največjo korist. Ravno s temi nauki so se povzpeli do samostojnih mojstrov z razumevanjem risanih načrtov.

V krajih obrtno-nadaljevalnih šol bi se za potrebo ustanovile tudi strokovne rokodelske zadrage, ki bi izvrševale sodelovanjem obrtnega učiteljstva nekako varstveno oblast nad vsemi stanovskimi, moralnimi in vzgojnimi interesi naših vajencev, pomočnikov in tudi mojstrov. Te strokovne zadrage bi oskrbovale stanovske, strokovne, vzgojne, moralne, socialno skrbstvene, pravne, reklamne in higijenske interese svojih članov. S sodelovanjem urada za pospeševanje male obrti in trgovske zbornice, bi prirejale strokovne tečaje za pomočnike in mojstre ter prirejale ob takih prilikah lokalne strokovne razstave svojih izdelkov v kupčijske namene. Zboljšale bi trgovske reklame in vse naše obrtne razmere ter opozorile širše trgovske sloje na svoje izdelke. Koliko več odjemalcev bi na ta način dobili naši spretnejši rokodelci in mali obrtniki, ako bi se znali udeleževati s svojimi izdelki potom večje izobrazbe in urejene reklame!

Z večjim znanjem in pomnoženo omiko bi naši rokodelci strokovnjaki rabili več pomočnikov in izginila bi brezposelnost v naših obrtnih krajih. Ustanovljajmo v ta namen obrtno-nadaljevalne šole! V njih bi se poučevali po dejanskih razmerah dotične rokodelske stroke predmeti, n. pr. strokovno risanje, obrtno računstvo, pravilni spisi, kalkulacija, knjigovodstvo, gradivo in tvari, noznanstvo, državnoznanstvo, zdravstvo,

krojenje za oblačilne obrti itd. Za dejanske sedanje potrebe našega malega obrtnika je danes nujno potrebno tudi znanje italijanskega jezika in že današnje razmere dokazujejo bistremu opazovalcu, da se nadarjeni rokodelci priučijo državnega jezika tekom par let, ako se jim da nekoliko podlage v ljudski in obrtno-nadaljevalni šoli s pomočjo materinega jezika.

Obrtno-nadaljevalne šole imajo navadno do osemmesečno učno dobo v dveh ali tudi treh tečajih. Gotovo pa dosežejo tolike učne uspehe, da seznanijo pridnega vajenca ali pomočnika z vsakim risarskim izdelkom njegove stroke in ga dovedejo do tolike spretnosti, da izvršuje n. pr. zidar najpopolnejše zgradbe po načrtih, mizar najmodernejše pohištvo po škicah, strojnik ali mehanik po minijturnih risbah najpreciznejše strojne elemente, stavbeni ključavničar pa najpravilnejše vratne in okenske okove, križne zveze iz profilnega železa, itd. itd. Pri oblačilnih obrtih ima vajenec ali vajenka toliko strokovnega pouka, da ti izgotovi po modnih slikah popolno obleko za razvajenega gospoda ali viso-

kopete elegantne čevaljčke za najgizdavejšo lepotico. Vse to opaziš danes v naših obrtno-nadaljevalnih šolah pri košniceltnih razstavah n. pr. v Renčah, Mirnu, Solkanu, Vrtojbi itd.

Podrobni načrti najrazličnejših zgradb v florisu, temeljih, v pročelju in prerezhih ti dokazujejo pridnost mladih zidarjev. Najrazličnejše konstrukcije vrat, oken in raznovrstnega pohištva jasno pričajo spretnost mizararskih vajencev. Ključavničarji, kovači in strojniki merijo, skicirajo in rišejo vogalne in križne zveze iz profilnega železa, delajo okove vrat in oken, ključavnice, strojne elemente, mreže in ograje sploh prilagodijo vse risbe svoji stroki in vse ti znajo uporabljati na najbolj praktične načine. Čevljarji in krojači prepričajo gledalca s svojimi izdelki o popolnosti strokovnega pouka, ki ustvarja čast učitelju strokovnjaku. Koliko srečo čuti v svoji ukaželnosti marljiva vajenka, ako se zaveda, da zna krojiti, vezti in šivati vse svoje obleke s svojo lastno pridno ročico! To so vendar sijajni napredki, ki nas silijo k pospeševanju in pomnoževanju našega obrtnega šolstva. (Dalje.)

D. V.:

Kmetovalci! Bodite previdni pri nabavi Thomasove žindre!

V umetnih gnojilih kupujemo rastlinske redilne snovi, pred vsem dušik, fosforovo kislino in kali, ki jih več ali manj primanjkuje v zemlji, katero obdelujemo. Dušik je n. pr. v čilskem solitru, fosforova kislina v superfosfatu in Thomasovi žindri, kali pa v kajnitru in kalijevi soli. Vrednost umetnih gnojil je torej odvisna in se ravna po množini ali odstotkih rastlinskih redilnih snovi, ki jih vsebujejo. Zato pa nam mora prodajalec vedno jamčiti, da je res toliko odstotkov redilnih snovi v umetnem gnojilu, ki ga nam ponuja in ga želimo kupiti.

Med umetnimi gnojili pa dela v tem oziru Thomasova žindra nekako izjemo. Pri nakupovanju te se ne smemo že zadovoljiti, da nam prodajalec jamči samo odstotke v njej se nahajajoče fos-

forove kisline. Neobhodno potrebno je, da nam obenem jamči tudi za raztopnost fosforove kisline in za drobnost žindre same. Raztopnost fosforove kisline v Thomasovi žindri določujejo na kemičnih poskuševališčih s pomočjo dwoodstotne (2%) citronine kisline. Za določevanje raztopnosti pa se uporablja citronina kislina zlasti radi tega, ker se je doznalo, da se prav toliko oziroma vsaj zelo približno toliko, ako ne več, fosforove kisline v Thomasovi žindri more raztopiti tudi v z njo pognojeno zemlji, kolikor se je raztopi v omenjeni citronini kislini. Rastline namreč, katerim gnojimo s Thomasovo žindro, morejo uporabiti za svojo raščo le raztopno fosforovo kislino, ne pa neraztopne. Prav iz tega vzroka nam ne sme zadovoljati, da nam prodajalec jamči samo

za odstotke in ne tudi za raztopnost fosforove kisline v Thomasovi žlindri. Predpogoj za raztopnost fosforove kisline v citronini kislini in potemtakem tudi v zemlji pa je drobnost Thomasove žlindre. Čim bolj drobno ali fino zmleta je Thomasova žlindra, toliko več je v njej takšne fosforove kisline, ki se raztopi v dvoodstotni fosforovi kislini. Vsled tega je brez drugega v našo korist, če nam je znana tudi drobnost Thomasove žlindre. Drobno ali fino zmleto pa je ona Thomasova žlindra, ki se da presejati še skozi sito, pri kateri so posamezne luknjice 0.15 milimetra dolge in prav toliko široke.

V pojasnilo oglejmo si še dve ponudbi za nabavo Thomasove žlindre, ki jih imam pred seboj. Prva se glasi takole: »Iz prve roke nudimo za jesensko gnojenje travnikov vsako količino garantirane 16 do 20% ne Thomasove žlindre po L 34 do 36 za kvintal postavno vsaka postaja Julijske krajine.« Druga ponudba pa se glasi sledeče: »Nudim garantirano 16 do 20% no Thomasovo žlindro z drobnostjo 75 do 80% in raztopnostjo 90 do 95% franko vagon Vaša postaja. Kot podlaga velja 18%. Če bo vsebovala 18%, mi plačate po 38 lir kvintal, če pa bi se potem analize dognalo, da vsebuje manj kot 18%, se cena zniža za vsak odstotek pod 18% za 2 liri 11 stotink, če pa bi presegala 18%, mi plačate za vsak ulomek in odstotek 2 liri 11 stotink. Spričevalo o analizi gre na Vaše stroške ali pa polovico na moje polovice na Vaše.«

Če si pri nakupu Thomasove žlindre glasom prve prej navedene ponudbe ta-

ko srečen, da dobiš Thomasovo žlindro z 20% fosforove kisline in jo plačaš le po 34 lir kvintal, te stane 1% fosforove kisline le 1 liro 70 stotink, Ako pa naletiš le na 16% Thomasovo žlindro, katero ti zaračuna prodajalec po 36 lir kvintal, plačaš za 1% fosforove kisline 2 liri 25 stotink. V nobenem slučaju pa ti prodajalec ne nudi jamstva ne za drobnost Thomasove žlindre, ki mora znašati najmanj 75 do 80% in ne na raztopnost, ki mora znašati vsaj 90 do 95%. Kaj ti torej pomaga vsa kupljena fosforova kislina v Thomasovi žlindri, če nimaš jamstev za drobnost in raztopnost, če je fosforova kislina večinoma neraztopna. Kupil si v tem slučaju mačko v žaklju.

Vzemimo drugo ponudbo. Kupil si zajamčeno 18% Thomasovo žlindro s 75 do 80%no drobnostjo in z 90 do 95%no raztopnostjo franko vagon Tvoja postaja po 38 lir kvintal. V tem slučaju si kupil odstotek fosforove kisline po 2 liri 11 stotink. Ako pa bi analiza izkazala, da je v Thomasovi žlindri le 17% fosforove kisline, potem bi bila cena za kvintal 37 lir manj 2 liri 11 stotink, kar znaša 34 lir 89 stotink. Če pa bi bilo na podlagi analize v Thomasovi žlindri 19% fosforove kisline, bi znašala cena za 1 kvintal $37 + 2.11 = 39$ lir 11 stotink.

Iz teh dveh primerov ponudb za nabavo Thomasove žlindre razvidi lahko vsak kmetovalec, da je vedno na boljsem, če kupi Thomasovo žlindro na podlagi druge in ne prve ponudbe. Le v drugi ponudbi ima zagotovilo, da se skoraj vsa fosforova kislina v zemlji raztopi in pride do pognojenim rastlinam v prid.

Razstava v Tolminu.

Dobra je bila misel, prirediti v Tolminu razstavo tega, kar zemlja rodi, kmet pridelal, obrtnik ustvarjal, živina daje in čebela prinaša v gornjem delu soške doline. Dobra je bila ideja, a ne povsem pravilen in srečen način, kako se je ta prireditelj vršila in izvršila.

Razstava se je otvorila v slovesni obliki dne 17. in zaključila še slovesnejše dne 24. avgusta.

Obširno Tolminsko, ki ima značaj rogorske pokrajine, je zbralo v razstavnih prostorih vse zanimive in raznovrstne predmete, ki se ustvarjajo v njegovih dolinah in na njegovih planinah: cvetlice, sadje, les in lesni izdelki, rudnine, izdelke kmetijske obrti (sir, maslo, itd.), ridelke čebelarstva (med, vosek, itd.), lovske trofeje, ribarstvo, domača obrt, vse je bilo dostojno zastopano na raz-

stavi poleg raznovrstnih kmetijskih strojev in orodja, ki so ga poslali na razstavo drugi kraji.

Pravijo, da je razstavo obiskalo krog 4000 ljudi, od katerih največ na dan otvoritve in na dan zaključka. Kupčij se je sklenilo bolj pičlo število; posebne uspehe zaznamuje le mlekarska in sirarska stroka. Vendar naročil, ki naj bi se šele dobavila, ni bilo nikakih. Večina obiskovalcev je prišla na razstavo bolj iz radovednosti, kakor iz namena, kaj kupiti.

Odlikovanj je bilo razdeljeno lepo število. Naj omenimo le najglavnejše: I. zlato svetinjo (kraljev dar) je dobila Mlekarna v Zatoľminu, II. zlato svetinjo g. Mihelčič, mizar iz Bovca, III. zlato svetinjo g. Črv, mizar iz Tolmina, IV. zlato svetinjo g. Lipovšček, kovač iz Črnegra vrha pri Idriji. — Srebrne svetinje so dobili: Kavčič Andrej iz Ljubinja,

Munih Josip iz Sv. Lucije, Manfreda F. iz Volč, Rakovšček Josip iz Sv. Lucije, mlekarne v: Volčah, Rutu, Smasti, Idriji, Poljubinu in na Livku, Žagar Anton z Žage, Plemelj iz Cerknega, Obid Franc iz Cerknega, Kragelj iz Volč, Rutar Ivan iz Tolmina, Fon iz Idrije, Grinover iz Tolmina in Frandolič iz Kobarida. Vsi ostali razstavljalci so dobili pa častne diplome.

Gotovo je prireditev te razstave z gospodarskega stališča važna in pomembna. Da se doseže pa v resnici namen, ki ga zasleduje taka prireditev, je treba že iz družabne uljudnosti upoštevati pri taki priliki tudi vse domače činitelje, v prvi vrsti pa ljudstvo, od katerega je tudi odvisen uspeh razstave. In zdi se nam, da se takrat ni polagala potrebna pažnja na to okolnost. Naj se v bodoče ti posebni popravijo in to v korist vsem prirediteljem, razstavi in ljudstvu.

Vojna odškodnina.

PODALJŠAN ROK.

Od več strani smo dobili vprašanja, ali je rok za vlaganje prošenj za vojno odškodnino res podaljšan.

Obrnili smo se na pristojno oblastvo, ki nam je dalo tozadevno sledeča pojasnila:

Do konca junija 1924 bi morale vse javne uprave (pokrajine, občine, šole, cerkvena oskrbništvaja, itd.) predložiti popolnoma opremljene prošnje za odškodnino, ki jim pritiče. Ker pa se je vsled vednega izpreminjanja tozadevnih uradov in drugih okoliščin, iskanje že pravočasno vloženih prijav in prošenj otežkočilo, bi marsikatera javna uprava prišla ob pravico do odškodnine, ker ni bila, ne po lastni krivdi, v stanu ugotoviti, katere listine bi prav za prav še primanj-

kovale že predloženi vlogi. In da se to omogoči, je pristojno oblastvo odredilo s posebno notranjo uradno okrožnico, da se podaljša za javnopravna bitja do 31. decembra 1924 rok za vlaganje prošenj, kakor tudi za izpopolnjevanje že vloženih prošenj za vojno odškodnino.

Ravno do tega roka je mogoče še tudi prijaviti škodo na takih nepremičninah (stavbah), ki so jih popravljali vojaški ženijski oddelki.

Za zasebne vojne oškodovance pa je ostalo vse pri starem. Novi podaljšani rok nima za zasebnike prav nikakega pomena. Sicer pa tega ni tudi želeti, ker vsako tako podaljšanje, le podaljša tudi od sebe dobo, v kateri je država dolžna poravnati vojno škodo.

Kmetijski pouk.

KMETIJSKO ŠOLSTVO.

Zavod šolskih sester v Tomaju otvori dne 9. septembra 1924 petmesečni gospodinjinski tečaj. Mesečnina znaša L 150,

vstopnine L. 50. Vsa nadaljna pojasnila se dobijo v zavodu, pismena le, ako se priloži znamka za odgovor.

Gospodinjiska šola v Marijanišču

Ljubljani prične s 1. oktobrom 1924. Traja 11 mesecev. Mesečnina 500 D. Prošnje je vlagati pri Kmet. družbi v Ljubljani, kjer se dobe tudi vsa nadaljna pojasnila.

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu prične s početkom novembra; ima dva oddelka: celoletnega in zimskega. Celoletna šola je namenjena za učence vinorodnih krajev, zimska pa za fante iz krajev, kjer trta ne uspeva. Učenci stajnujejo v zavodu. Mesečnina od 75 do 120 D, kakor določi ministrstvo; je tudi nekaj brezplačnih mest. Prošnje naj se naslovijo na šolsko ravnateljstvo, kjer se dobijo tudi vsa pojasnila.

Dvoletna vinarska in sadjarska šola v Mariboru prične 15. septembra 1924. Mesečnina v zavodu je znašala do sedaj 240 dinarjev, za letošnje leto se zniža na 78 dinarjev. Tudi tu je nekaj brezplačnih mest. Podrobni pogoji za sprejem so raz-

vidni iz načrta, ki se dobi pri ravnateljstvu šole v Mariboru za predplačilo 5 dinarjev.

TEČAJ O CEPLJENJU TRT V GORICI.

Dne 4. in 5. avgusta 1924 se je vršil v Gorici pod vodstvom vinorejskega in sadjarskega oddelka pokrajinskega kmetijskega urada tečaj o cepljenju trt in sadja, ki se ga je udeležilo nad šestdeset fantov in mož iz vseh naših krajev. Na tečaju so se najprvo podali teoretični nauki, nakar se je prešlo k praktičnemu delu. Želeti bi bilo, da bi se taki tečaji pogosto ponavljali, a ne v Gorici, temveč tudi v drugih večjih vinorejskih središčih po deželi. Ukaželjnih mladeničev je povsod dovolj in uspehi tega truda bi se kmalu pokazali.

Slika nam kaže skupino tečajnikov.

Splošno kmetijstvo.

NE SMUKAJTE KORUZE!

Grda in škodljiva je razvada, ki zavzema po nekaterih krajih precejšen obseg, da se odsekujejo vršički in smukalistiche koruzi, predno dozori. Mnogo se je

že govorilo in dosti pisalo proti temu, a popolna odvada temu škodljivemu postopanju se vendar še ni dosegla. Ves pouk je zaman. Naj torej govorijo številke.

Že v prejšnjem stoletju je neki strokovnjak dokazal na podlagi številnih in točnih poizkusov, da povzročajo odsekanje vršičkov in smukanje listja pri koruzi brezdvomno znatno škodo poljedelcu, ker zmanjša tako nepravilno postopanje pridelok. Iz poizkusov, ki jih je ta strokovnjak vršil neprestanoma od leta 1871 do 1883 sledi, da je osmukana koroza dala na *ha* 6 do 12,80 *hl* manj pridelka, kakor neosmukana. Razlika v manjšem pridelku je bila odvisna od letine, vremenskih pojavov in od vrste koroze.

Tudi potem so se na sestaven način vršili trajno poizkusi v tem pogledu. Eden teh je pokazal sledeče uspehe: Koroza, posejana na *ha* zemljišča, ki je ostala neosmukana, je dala 51,64 stotov

zrnja, dočim je osmukana koroza, posejana na enakem zemljišču, dala le 38,49 stotov. Razlika torej 13,15 stotov v škodo obdelovalca. V drugem slučaju je bila škoda še večja: *ha* neosmukane koroze je dal 47,41 stotov, ista množina osmukane pa le 31,33 stotov, manj torej 16,08 stotov.

Vsi tozadevni poizkusi pa so splošno dokazali, da je treba brez drugega opustiti vsako smukanje listja in odsekanje vršičkov pri koruzi. Piča, ki se pridobi s tem opravilom, ne odtehta nihi zdaleka škode, ki jo povzroči manjši pridelok. Četudi bi se, recimo, nabralo na ta način 30 stotov piče na *ha* zemljišča, znaša škoda še vedno najmanj 300 do 400 L pri *ha* po današnjih tržnih cenah.

Vprašanja in odgovori.

Št. 39. — B. J. v P. — Vi pišete: Prosim Vas, da mi sporočite, ali je že stopil v veljavo zakon o izvozu zelenjave iz Italije v Jugoslavijo, kakor je bilo že javljeno v časopisih?

Odgovor: Izvoz zelenjave iz naše države v Jugoslavijo je dovoljen. V Gorici je več trgovcev, ki prav živahno uvažajo zelenjavo v Jugoslavijo. Uvoz pa ni carine prost. Sedaj znaša carina, ki jo zahteva Jugoslavija, 10 zlatih dinarjev za stot, kar odgovarja približno 90 dinarjem v papirju.

Št. 40. — P. A. iz G. — Vi prašate: Ali je dovoljen carine prost uvoz krompirja iz Jugoslavije v Italijo?

Odgovor: Vsak uvoz krompirja v Italijo je prepovedan. Izjemoma je dovoljen le uvoz semenskega krompirja. A tozadevno dovoljenje je združeno s takimi težkočami, da se ne izplača niti skušati je dobiti.

Št. 41. — F. J. iz N. — Vi pišete: 1. Ali je res, da je uvoz žitnega semena carine prost? — 2. Ali je res, da se bo, ne vem od katere strani, izvršil večji nakup semen po ugodnih cenah iz Čehoslovake?

Odgovor: 1. Uvoz vsakterega žitnega semena in žita sploh je do 31. decem-

bra 1924 dovoljen popolnoma brez vsake carine in od koder koli. — 2. Nam ni znano in tudi pri Trgovski obrtni zbornici v Gorici nismo mogli poizvedeti, kaj je na tem.

Št. 42. — V. iz K. — Vi pišete: Može li se dobiti kod Vas posudo za transport medu i uz koju cenu ili koje drugo pčelarsko orude?

Odgovor: Slovenska čebelarska zadruga ima v zalogi le steklene kozarčke s pokrovčki za prodajanje medu v velikosti od $\frac{1}{4}$ do 1 kg. Druge posode nimamo na razpolago. Čebelarske potrebščine (noži, vilice, kape, pitalniki, sipalniki, rokavice, solčni topilniki, matične rešetke, zapirala, žice za napenjanje umetnih medsten, kolesca za pritrjevanje medsten, trčalke, umetne medstene, itd.) pa so vedno na razpolago.

Št. 43. — V. iz K. — Vprašate: Imam posude za med, koje su zardale, nekoje dijelomicno, a nekoje potpunog. Kako ih očisti i sprečiti, da opet ne zardaju?

Odgovor: Zarjavelo posodo očistite s takozvanim šmirgel papirjem. Ko je očiščena, namažite jo z navadnim vazelinom in hranite jo na suhem prostoru. Pred uporabo jo operite z vrelo vodo.

Št. 44. — F. J. v N. — *Vi pišete:* Ali je priporočljivo in uspešno žveplati krompir v shrambi? V pritrilnem sluščaju: Kako naj se žvepla?

Odgovor: Žveplanje krompirja v shrambi ni priporočljivo, ker je žveplo oziroma žvepleni dvokis zdravju škodljiv. Vendar je zelo priporočljivo in dobro zažveplati shrambo, predno krompir v njo shranimo. V to svrhu postavimo na tla na sredi shrambe kako železno pesodo, najboljše lonec ali staro ponev z žerjavico. Nato vsujemo na žerjavico peščico žvepla. Ko smo to storili, zapremo vsa okna in vrata in jih pustimo zaprta do drugega dne. Shramba se bo napolnila z žveplanim dimom, ki bo uničil plesen v nji. Proti gnilobi krompirja v shrambi so najboljša sredstva: suha, svetla in zračna shramba, nizki kupi krompirja in večkratno odbiranje gnilih gomoljev in posušenje krompirja na njivi, predno ga spravimo.

Št. 45. — T. Z. Z. — *Vi pišete:* Kako in kedaj je dolžan denarni zavod, ki ima svoj sedež na Reki, zamenjati naložbe v kronah v lire?

Odgovor: Reški zavod je dolžan zamenjati naložbe v kronah v lirsko valuto z dnem 2. marca 1924 in to na sledeči način: 1. Saldo naložbe z dne 31. dec. 1914 po 60% v lire; — 2. saldo naložbe med 1. januarjem 1915 do 15. aprila 1919 po 40%; — 3. saldo naložbe med 16. aprilom 1919 do 7. oktobra 1919 po 15%, in 4. saldo naložbe po 7. oktobra 1919 po 7%.

Št. 46. — S. J. iz K. — *Vi pišete:* Naše županstvo v Š. obstoji iz davčnih občin Š. in K. V Š. je 13. starešin, v K. le 2. Obe davčni občini imata vsaka svoje obsežne občinske pašnike. V K. smo si za izkoriščanje pašnikov nabavili ovce pred 3 leti, za kar v Š. nimajo veselja. Sedaj pa, ko italijanski občinski in pokrajinski zakon zahteva za vsako županstvo le en občinski proračun, so Š. v skupne koristi županije obdavčili naše ovce po 5 L na glavo, med tem ko so voli obdavčeni le po 15 L in krave po 20 L na glavo. Tega bi gotovo ne storili, ako bi se tudi oni ukvarjali z ovčjorejo. Kakor sem videl imajo namen popolnoma

zatreti to koristno panogo živinoreje. Tedaj prosim, ali sme starešinstvo obdavčiti ovce brez višjega dovoljenja več kot 1 L na glavo?

Odgovor: Starešinstvo sme v zmislu predpisov, veljavnih za furlansko pokrajino (Videm) uvesti pod naslovom »davščina na živino« znesek največ 1 (ene) lire na vsako ovco. Pod to svoto se davščina lahko niža, višati pa se ne kakor ne sme, posebno pa še iz razlogov, ki jih Vi navajate. Jagnjeta do 6 mesecev so običajno davščine prosta. Županstvo mora za pobiranje te davščine sestaviti in starešinstvo potrditi poseben pravilnik, ki se potem predloži prefekturi odnosno pokrajinskemu upravnemu odboru v odobritev. In še le po tej odobritvi se davščina sme pobirati na podlagi pravnih davščinskih seznamov. Tudi če bi Vaša občinska uprava vztrajala pri svojem sklepu, bi pokrajinski upravni odbor ne odobril njenega postopanja. — Na vsak način pa vložite proti dotičnemu starešinstvenemu sklepu pritožbo na pristojno podprefekturo.

Št. 47. — K. I. iz B. — *Vi pišete:* Potpisani uljudno moli, da se blagovolite točno informirati na pristojnem mestu u svemu kako niže navedeno, te me u svemu odmah obavijestiti:

1. Kakva je gospodarska šola u Gorici? 2. Kada se otvara i koliko traje? 3. Što se poučava osim gospodarstva? 4. Koji je nastavni jezik obuke? 5. Tko se u tu školu prima i kako? 6. Koliko se plaća mjesečno, odnosno ako se sam uzdržavati mora, koliko mu približno treba mjesečno.

Odgovor: V Gorici ne obstoja povojni nikaka redna gospodarska (kmetijska) šola. Pred vojno sta bili dve: slovenska in italijanska. Danes nimamo nič več. Časi je, posebno slovenska šola, izborna uspevala.

Št. 48. — P. F. iz B. — *Vi pišete:* Čital sem v 7. številki »Gospodarskega vestnika« pod poglavjem »Vprašanja in odgovori«, vprašanje št. 32, v katerem vas prosi nekdo pojasnila o nagradi za zgradbo uzorno postavljenega svinjaka. — Ker mislim tudi jaz zgraditi v krat-

kem nov svinjak, bi si rad prej malo ogledal omenjenega. — Prosim vas, da mi blagovolite poslati naslov dotičnega gospoda.

Odgovor: Dotično vprašanje je stavil g. Štrekelj Josip, nadučitelj v Komnu.

Obrnite se do njega za nadaljna pojasnila. — G. Bavdaž Josip, trgovec v Kanalu namerava tudi napraviti vzoren svinjak v precejšnjem obsegu. Mogoče bi mogli tudi pri njem kaj poizvedeti, kar Vam bi bilo v korist.

D r o b i ž .

Vse davke in davščine (državne, pokrajinske, občinske in drugih javnih bitij) pobirajo v zmislu italijanske davčne zakonodaje zasebne davčne izterjevalnice, le davka na vino ne. Sedanji način plačevanja tega poslednjega davka, ki ga mora vinogradnik sam plačati potom pošte pristojni finančni intendanci, pravijo, da je zamuden in neroden. Lastniki izterjevalnic zahtevajo od vlade, da poveri njim tudi pobiranje vinskega davka. — Je težko sicer izreči točno sodbo, kateri način pobiranja je boljši, a nam se zdi, da bi bilo manj zamudno, da bi tudi vinski davek pobirale izterjevalnice na podlagi pravih seznamov davčnih obvezancev v primernem številu letnih obrokov.

Uvoz sladkorja. — Od 1. januarja do 31. decembra 1923 se je uvozilo v državo 414.630 stotov sladkorja; od teh je prišlo 100.000 stotov iz Nemčije na račun vojne odškodnine. — Poraba sladkorja se je znatno zvišala. V letu 1913 je Italija porabila 1,843.349 stotov, kar odgovarja množini 5.31 kg na osebo, leta 1922—1923 se je poraba zvišala na 2,990.697 stotov, kar odgovarja 7.72 kg na osebo. Ali smo postali bolj sladkosnedni in zapravljivi, ali pa se je splošno blagostanje dvignilo, da si more posameznik sedaj privoščiti več sladkosti. — Letošnji pridelek sladkorja v državi se ceni od 3,800.000 do 4,000.000 stotov, dčim je lanski pridelek znašal 3,150.000 stotov. Potreba države bi bila torej več kot krita.

Kmetijsko-kemično poizkuševališče v Gorici. — Uradni list z dne 25. avgusta 1924 št. 199 prinaša kr. odlok, s katerim se ta zavod ustanovlja odnosno vzpostavlja kot konzorcijsko podjetje furlanske in tržaške

pokrajine, goriškega mesta in trgovsko-obrtne zbornice v Gorici pod nadzorstvom ministrstva za narodno gospodarstvo. V zdrževanje zavoda prispeva letno: država 30.000 L, furlanska pokrajinska uprava 15.000 L, tržaška 5.000 L, mesto Gorica 6.000 L, trgovsko-obrtna zbornica 4.000 L. Izredna podpora države je določena na 75.000 L. — Sedež poizkuševališča bo v prostorih nekdanje slovenske kmetijske šole v Gorici na tržaški cesti.

Cena svilodoma na trgih v Italiji se je gibala letos v mejah od 24 do 31.50 lir. S početkom junija so bile cene nižje, a zvišale so se proti koncu kupčije.

Razstavo vin furlanske pokrajine nameravajo prirediti letos nekatere organizacije. Opozarjamo že danes naše Brice, Vipavce in Kraševce, da naj se pripravijo na to morebitnost. Treba je, da tudi mi prinesemo svoja vina na ogled in poskušnjo. Razstava v Padovi je bil poizkus, ki se je obnesel. Naj bi na nameravani razstavi ne manjkala nobena boljša vrsta naših vin. Oni, ki bi se udeležili razstave, naj se že pri trgatvi zavedajo tega in naj se na to tudi pripravijo.

Pridelek tobaka v Jugoslaviji in Bolgariji. — V letu 1922 je pridelek znašal v Jugoslaviji 9700 ton, v Bolgariji pa 22.000; v letu 1923 je pridelala prva 21.000 tisoč ton tobaka, druga pa 44.000 ton.

Prvovrstna in zajamčena umetna gnojila vseh vrst, posebno pa THOMASOVO ŽLINDRO, ter razno kmetijsko orodje ima v zalogi Slovensko kmetijsko društvo v Gorici.

Čebelarški vestnik.

Vodopivec Janko:

PAR OPOMB.

Pogled na letošnje čebelarstvo leto ni posebno razveseljiv.

Bila je sicer prva pomladna paša precej dobra, to pa le v krajih, kjer se nahaja v precejšnji množini akacija. Kjer te ni, so bile čebele le slabe. To se je opazilo na sploh v naših gorah. Poletna paša je bila pa bolj revna, v nekaterih krajih docela slaba. Le malo čebelarjev je tako srečnih med nami, ki bi se mogli hvaliti s poletno pašo. Torej travniki, kostanj in gozd so bili za čebele le malopomembni. Panji so tedaj prazni, kjer se je odjemal pomladni med. A kaj še, mnogo je krajev, kjer se ni odjemal spomladi med, a so panji pri vsem tem suhi.

Prišli smo do zadnjega — jesenske paše na otavi in ajdi. Tudi tu se nam nudi le malo upanja. Dan za dnevom mrzlo in vlažno ozračje ne proizvaja nika kega medu v cvetlicah. Dasiravno je čebelar človek, ki ima srce na stežaj z upanjem odprto, ga misel na njegove čebele le močno skrbi za prihodnost.

Čebele si mora ohraniti za vsako ceno. Torej bo treba hraniti spomladi odvzeti med za potrebno krmljenje pričetkom oktobra ali koncem septembra. Ako bo videl, da čebele nimajo dovolj hrane za prezimovanje, bo treba odpreti sladko zalogo in brez daljnega odlaganja dati čebelam, kar potrebujejo.

Čebelam naj prikladnejša in izdatnejša hrana je »cvetlični« med.

Slabo mislijo oni čebelarji, koji menijo med prodati, a potem krmiti čebele s sladkorjem — češ, da prihranijo s tem par lir.

Vedeti moramo, da je sladkor le zasilna hrana čebelam, ki naj se ga poslužujemo v najskrajnem slučaju.

S sladkornim krmljenjem povzročimo medu vsakovrstne neugodnosti.

Tako nam med zaostaja, izgublja na vrednosti, ker splošnost si domišluje, da se vsled polaganja sladkorja potem sladkor nahaja v medu. Ako bi bilo res kaj sladkorja v medu, tak med zaostaja v svoji vrednosti, ker se rad skisa. Čebelar pa si ne zna razlagati tega pojava.

Kakor se opaža dalje, postanejo čebele, koje se krmijo s sladkorjem, od leta do leta slabotnejše, vsled česar se pritepajo dosti lažje boleznim v panje. Zlasti čebelna gniloba ima precej deleža pri tem.

Po sladkoru sezimo le v skrajni sili, ako ni medu dobiti. Radi tega preudari vsak čebelar brez odloga, koliko medu bi znalo manjkati njegovim čebelam čez zimo, pa naj si ga nemudoma kupi ali vsaj zagotovi pri čebelarjih, kateri razpolagajo z večjo množino medu.

Prihodnjo zimo se bo gotovo težje dobil dober med kakor sedaj in pa tudi cena mu bo gotovo višja.

Danes bi se zamoglo reči, da bi dal čebelar čebelarju med od 5 do 5.50 L za kg. Torej cenejše, kakor sladkor; a vrednost je veliko večja, ker ima med druge redilne snovi v sebi, koje pomanjkujejo sladkorju, so pa za čebelni telesni ustroj nenadomestljive.

Čebelarju je treba znati, da mora imeti čebelni panj za prezimljenje najmanj 3 do 4 kg medu. To pa zadostuje le do sredine, k večjem do konec februarja. Da je treba panju pozneje še dokladati, se razume samo ob sebi.

Na spomlad, ko prične prvi donos, se pa lahko dodaja sladkor, ako nimamo medu. Ostanem pa pri tem, da je dober med le vedno boljši.

ŠE O PREVAŽANJU NA PAŠO.

Čebeloreja se pri nas brezdvomno hitro širi in obeta postati važen činitelj v našem gospodarstvu. Naši čebelarji računajo na vse mogoče načine, kolikor mogoče izrabiti vso pašo. Radi tega se

je začelo prevažanje čebel iz kraja v kraj kar na debelo. Neki čebelar nam je pravil, da je letos na Isoli Morosini in tam v bližini nad 1000 tujih panjev na paši, število, ki daleč presega vsa prejšnja leta. Iz tega sledi, da je postalo prevažanje važen činitelj v razvoju naše čebeloreje, činitelj, kateremu je treba posvetiti vso pozornost, da se obvarujejo začetniki v prevažanju škode, ki jim lahko nastane vsled majhnih ali nikakih izkušenj, ki jih imajo v tem pogledu. Govorili smo z našimi najuglednejšimi, starimi čebelarji, in tudi z nekaterimi mlajšimi. Vsak izmed njih je pravil o večji ali manjši smoli, ki ga je doletela v njegovem čebelarjenju pri prevažanju na pašo. Slišali smo take stvari, ki bi se prvi trenutek zdele neverjetne, ako bi jih ne povedal čebelarstrokovnjak. Vročina, voz, živina, nerodnost, nemarnost voznika, neprevidnost pri zapiranju, pozabljenost pri odpiranju žrel, preveliko zaupanje do pomočnikov delavcev, to so vzroki, vsled katerih je že marsikdo čebelarjev trpel škodo, manjšo ali večjo. Vsakdo, ki prevažna, si je napravil eno ali drugo skušnjo. Ali ne bi bilo umestno, da bi takšen čebelar obvestil še druge čebelarje o tem. V to svrhu »Gospodarski vestnik« prav rad stavi na razpolago svoj prostor.

Vabimo vse one čebelarje, ki bi imeli kaj povedati, tozadevno, da nam pošljejo kratke dopise, ki jih bomo priobčili polagoma v pouk in navodilo drugim čebelarjem, ki nimajo še nikake izkušnje v prevažanju. Starejši in izkušeni morajo učiti mlajše in neizkušene. Tako bo naša čebeloreja se širila in napredovala v dobrobit splošnosti in posameznika. Kdor bi pa hranil svoja izkušnja le za se, ta ni pravi čebelar.

IZBOLJŠANJE ČEBELNE PAŠE.

Podnebje in vremenske razmere v naših krajih dovoljujejo čebelam po večini prav dobro in izdatno pašo spomladi, dočim sta poletje in jesen prav borna na njej. Ljudstva v panju morajo

biti torej že aprila ali v početku maja močna, da lahko v polni meri izrabijo v maju in juniju dobroto paše. Da postanejo panji močni, rabijo veliko množino obnožnine. Najboljša in največ praška ima vrba; njene mačice so ob dobrem vremenu že februarja polne praška. Le to katera druga vrsta dreves se tako lahko množi potom potaknjencev kakor vrba, in le redkokatero drevo cvete tako zgodaj kot ona. Vrba uspeva skoro povsod, vendar ji prija najbolj lahka, peščena in dobro prekopana zemlja. Potaknjenci se potisnejo v zemljo 30 do 35 cm globoko. Že v prvem letu dobijo take korenine, da jih lahko poljubno presajaš. Za čebelorejo pridejo zgodaj cvetoče vrbe najbolj v poštev. Debelost potaknjencev sme biti poljubna. Mladi potaknjenci, od 0,5 do več cm debelosti so enako dobri, le cvetja ne sme biti na njih in dobro dozorjen les morajo imeti. Sadijo se najlažje na ta način, da porinejo najprej poševno v zemljo železno palčico, v luknjo vtaknemo potem potaknjence, ki jih nato založimo s peskom ali drobno zemljo. Če je vreme suho, jih moramo nekaj zaliti. Za to opravilo je najprimernejši čas jesen ali pa zgodaj spomladi. Za poslednji slučaj naj se potaknjenci naberejo že pozimi in shranijo na pred mrazom varnem prostoru.

PORABA MEDU PO ČEBELAH.

Množina medu, ki ga porabi čebelna družina, je odvisna od raznih okolnosti. Proizvajanje voska, vzgoja zalege, vreme, število trotov, in vznemirjanja povzročajo, da čebele porabijo več medu.

Običajno se ceni, da porabi vsaka čebela 4 miligrame medu dnevno, porabi pa ga tudi do 20 miligramov, ako je razdražena. Pri trajnem vznemirjanju je tudi poraba trajno večja.

Računa se, da porabi en moderen panj nad 40 kg medu letno. Čez zimo (november-april) zadostuje množina 12 kg, ostali med posrkajo čebele med delom in nabiranjem.

Zamudne naročnike prosimo, da poravnajo naročnino čimprej!